

визначення, що ми розуміємо під дистанційним навчанням створення ТЗ до програмної розробки. Проаналізували основні підходи в процесі навчання складання ТЗ до програмної розробки, зокрема процесуальний, текстовий і жанровий, соціальний, компетентнісний, особистісно орієнтований. Розглянули індивідуально-психологічні особливості студента комп'ютерних спеціальностей, його мислення, пам'ять, сприйняття, увагу, професійний інтелект та інтереси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б. Г. К психологии студенческого возраста / Б. Г. Ананьев // Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1974. – Вып. 2. – С. 3 – 15.
2. Бессмертная Н. В. К вопросу о типологии текста / Н. В. Бессмертная // Лингвистика текста и обучение иностранным языкам. – К.: Высш. школа, 1981. – С. 48 – 54.
3. Заброцкий М. М. Основы вікової психології. Навчальний посібник / М. М. Заброцкий. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2002. – С. 91 – 107.
4. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник. [3-є вид.] / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко. – Харків : НТУ “ХП”, 2002. – 320с.
5. Луговий В. І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискус / В. І. Луговий // Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Вища освіта України №3 (додаток 1) – 2009р. – К.: Генезис, 2009. – 630 с.
6. Секрет І. В. Формування іншомовної професійної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах дистанційної освіти : [Монографія] / І. В. Секрет. – Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. – 386 с.
7. Смульсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту: [Монографія] / М. Л. Смульсон. – К.: Нора-Друк, 2003. – 298 с.
8. Brooks A. Writing for Study Purposes : A teacher's guide to developing individual writing skills /A. Brooks, P. Grundy. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1991. – 162 p.
9. Reinert H. One picture is worth a thousand words? Not necessarily! / H. Reinert // The Modern Language Journal. – 1976. – Vol. LX. – № 4. – P. 160 – 167.

УДК 378.14:81

Кудіна В. В.

доцент кафедри психології і педагогіки
Київського національного лінгвістичного університету

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ КОНТИНГЕНТУ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ США: ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ

У статті розглядаються питання побудови системи вищої освіти у США, вивчаються особливості і умови вступу абітурієнтів до коледжів і університетів, сутність загальнонаціональних тестів.

Ключові слова: університет, коледж, загальнонаціональні тести.

Кудина В. В. Тенденции формирования контингента студентов в высшей школе США: сравнительный анализ. В статье рассматриваются вопросы построения системы высшего образования в США, изучаются особенности и условия поступления абитуриентов в колледжи и университеты, содержание общенациональных тестов.

Ключевые слова: университет, колледж, общенациональные тесты.

Kudina V. V. Tendencies of the formation the number of students in higher education the United States: a comparative analysis

Key words: university, college, American College Test, Scholastic Aptitude Test.

Приєднання України у 2005 році до Болонського процесу означало, що держава взяла на себе зобов'язання привести систему освіти у відповідність до вимог європейського освітнього простору. Однак реформа освіти загалом і вищої зокрема відбувається мляво і непослідовно, не зважаючи на всю її нагальність. Третій з'їзд освітян, що відбувся у листопаді 2011 року, не став поштовхом до прискорення перемін в освіті. Однією з проблем, що активно обговорюється науковою спільнотою, батьками і учнями загальноосвітніх навчальних закладів, є система вступу до вищих навчальних закладів в Україні. Усунувши вищі навчальні заклади від профільного іспиту під час вступної кампанії, держава абсолютизувала систему зовнішнього незалежного оцінювання. І це призвело до демотивування вибору у багатьох майбутніх фахівців і вищого навчального закладу, і майбутньої професії. Абітурієнти, користуючись наданим їм правом, одночасно подають документи часто не тільки на різні напрями підготовки, а й одночасно обирають різні галузі знань. У зв'язку з цим різке падіння якості загальної підготовки абітурієнтів пояснюється, на наш погляд, серед інших чинників зокрема і впевненістю випускників і їх батьків, що, отримавши під час загальнонаціонального тестування визначену мінімальну кількість балів, абітурієнт обов'язково вступить до вищого навчального закладу, якщо не на бюджетне місце до державного навчального закладу, то контрактне – в тому самому державному ВНЗ або приватному, адже кількість ліцензованих місць у вищих навчальних закладах України сьогодні у багато разів перевищує кількість претендентів на ці місця, так само, як кількість вищих навчальних закладів у державі перевищує її реальні потреби з багатьох напрямів і спеціальностей. З іншого боку, в державі відсутній об'єктивний моніторинг якості вищої освіти, не визначається рейтинг вищих навчальних закладів. Випускники

загальноосвітніх навчальних закладів і їх батьки змушені обирати ВНЗ, покладаючись на рекламу, досвід рідних і знайомих тощо. З огляду на зазначене важливим видається вивчення досвіду інших держав, зокрема Сполучених Штатів Америки щодо системи вступу абітурієнтів до вищої школи.

В українській освітній компаративістиці достатньо наукових праць, що висвітлюють досвід розбудови систем освіти у різних державах світу взагалі і окремих аспектів діяльності середніх і вищих навчальних закладів зокрема. Це роботи О. М. Галус, Л. М. Шапошнікової, О. М. Джурина, О. В. Матвієнко, А. А. Сбруєвої, М. І. Солов'я, М. Чепіль, О. І. Скарня та інших. Однак робіт, що вивчають досвід підготовки і здійснення відбору абітурієнтів до вступу у ВНЗ в різних державах світу немає. Актуальність вищезазначеної проблеми, недостатнє її опрацювання, важливість досвіду зарубіжних країн для подальшого вдосконалення загальної і вищої освіти в Україні зумовили вибір теми цієї публікації. Мета її – проаналізувати досвід вищої школи Сполучених Штатів Америки щодо системи відбору випускників загальноосвітніх закладів до ВНЗ.

Закінчивши дванадцятирічний курс навчання в школі, американський учень і його батьки вирішують, що робити далі: завершити поки що навчання і піти працювати чи продовжити навчання в коледжі. За найменшої можливості перевага надається, зрозуміло, продовженню навчання. Сьогоднішня американська мрія включає три основні компоненти: власний будинок або квартира, машина для кожного повнолітнього члена родини і чи не найважливіше – вища освіта для дітей.

Коли в продаж надходить щорічний тематичний випуск журналу US News & World Report – «Кращі коледжі», він користується незмінним попитом, адже саме він є найкращим компасом при виборі вищого навчального закладу.

US News & World Report дає детальну статистику по усіх коледжах США. Діляться вони в загальному на три типи: університетські коледжі, загальнонаціональні гуманітарні коледжі і місцеві коледжі. Але в кожному випадку йдеться про чотирирічну освіту, в результаті якої випускник стає бакалавром.

Щорічний загальнонаціональний рейтинг оцінює коледжі за такими показниками: місце в країні за оцінками експертів; конкурс серед абітурієнтів у минулому навчальному році; склад студентів (рівень знань, успіхи в школі); найпопулярніші спеціалізації; вартість навчального року; можливість отримання стипендій; наукові досягнення професури; співвідношення кількості студентів і професури; прогрес студентів протягом навчального року; допомога випускників alma mater.

У 2012 році кращими загальнонаціональними університетами стали (у порядку визначених місць): Гарвард, Принстон, Йель, Колумбійський університет і університети, що набрали рівну кількість балів – Масачусетський технологічний, Стенфорд, Чикагський університет та Університет Штату Пенсильванія. Серед університетів штатів попереду Каліфорнійський, Вірджинський, Мічиганський; переможці серед гуманітарних коледжів – Уільямс, Амхерст (обидва в штаті Масачусетс) і Пенсильванський.

Американські батьки ставляться до освітніх послуг, як до товару, при цьому досить дорогому. Коледжі знаходяться у багатомільйонних містах і маленьких містечках, можуть складатися з тисяч студентів або 40 – 60 студентів, зі студентськими гуртожитками і без них. Вартість навчання у загальнонаціональних університетах (де немає скидки для мешканця того штату, де знаходиться університет) для пересічної (середньої) американської сім'ї практично недосяжна. У Гарварді, Масачусетському технологічному, Чикагському університеті – це близько \$ 55 тисяч на рік (включаючи гуртожиток). Вартість приватних університетів звичайно не перевищує \$ 30 тисяч на рік, але в деяких (рідких) випадках досягає \$ 20 тисяч, у коледжі Гордона для тих, хто живе у штаті Джорджія, – \$ 7 тисяч. Є ще, як варіант, Community college, у якому навчаються студенти, що живуть вдома, і навчання дешевше, адже частину витрат беруть на себе місцеві органи влади. Студенти, що навчаються там, як правило, поєднують навчання з роботою.

Між тим, і в більш престижних навчальних закладах більша частина студентів з сімей, що мають середні статки, отримують у коледжі стипендію, що значно знижує вартість навчання. Стипендії залежать не тільки від матеріального стану сім'ї, але й від академічних, спортивних і громадських успіхів і багатства університету. Скажімо, Гарвард оплачує студенту близько 73% усієї вартості навчання, це в середньому \$ 42 тисячі на рік. Джорджаун у Вашингтоні – тільки 55%, а Південно-Західний університет у штаті Нью-Мексико – тільки 19%.

Але навіть якщо є кошти, вступити може не кожен. Конкурси у кращі університети і коледжі високі. У 2011 році з 30 489 тих, хто подавав документи до Гарварду, вступили 2 205; до Принстону – 2 311 з 26 247. Але є й скромніші навчальні заклади: Флоридський технологічний з 4 687 бажаючих узяв 2 749. Університет Юти прийняв майже усіх, хто вступав: з 7 374 вступили 7 176; до університету штату Нью-Мексико взяли 4 954 з 5 941 абітурієнта.

Коли американська сім'я обирає коледж, головними обмежувачами є гроші і академічні успіхи дитини. Кращі випускники отримують гроші на навчання від школи, від району, від штату, а деякі навіть з фонду сенатора штату. Таким чином, конкуренція серед школярів в останні три роки навчання за верхні десять місць буває дуже серйозною, адже з 300 – 400 випускників кошти отримують тільки 20 – 30. Решта підуть у банк брати кредити. Звичайно, можливі й інші варіанти – нехай вчиться там, де вчився батько, або ближче до дому, або навпаки – нехай доведе свою самостійність і можливості подалі від рідного штату.

Подавати документи можна до безкінечної кількості коледжів, але, по-перше, це дорого (\$ 60 за кожен пакет документів), а по-друге, не має сенсу. Звертаються, як правило, до 5 – 6 навчальних закладів: найбільш бажаних, до яких потрапити складно; пристойні, які були б найбільш підходящими; ті, куди згідно з власними успіхами (іноді досить скромними) є можливість потрапити точно.

Дуже важливий тип коледжу. У коледжах при великих університетах викладають знамениті вчені з усього світу. Однак вважається, що тут велика відстань між студентом і викладачем – професори беруть участь у наукових конференціях, пишуть дослідження, а в аудиторіях здебільшого працюють аспіранти. Гуманітарні коледжі більш затишні, сімейні. Кампус у великому місті (Гарвард, Чикаго, Джорджтаун, Колумбія) дозволяє користуватися усіма перевагами мегаполісу. Однак гуманітарні, та й багато інших університетів (наприклад, Принстонський) розташовані у відносній віддалі від великих культурних центрів, аби нічого не відволікало від занять.

Рейтинг інститутів і університетів дозволяє найбільш мотивованим учням обирати найбільш прийнятні навчальні заклади.

Американський коледж принципово відрізняється від українських ВНЗ відсутністю чітко вираженої спеціалізації, хоча заведено вважати якраз протилежне. У США неможливі інститути сталі і сплавів або целюлозно-паперової промисловості. І технарів з Технологічного, і гуманітаріїв з Гарварду перші чотири роки навчають майже однаково. Американський коледж за чотири роки готує висококласний офісний планктон, тобто людей, що вміють добре читати і говорити рідною мовою, таких, що знають основи природничих наук і непогано володіють гуманітарними дисциплінами. Цього достатньо, аби відкрити свій бізнес, стати брокером на Уолл-стріт або продавати машини у Техасі. Спеціалізація починається пізніше. Хочеш стати лікарем, юристом, менеджером у корпорації, вченим – плати додаткові гроші і продовжуй навчання. Найтяжчі роки – перші два-три роки graduate school (після отримання звання бакалавра). У цей час на навчання витрачають по 60 і більше годин на тиждень, і не зважаючи на це багато хто змушений кинути навчання, не завершивши його. Саме за якістю останніх років освіти американські університети вважаються найкращими у світі. Звичайно, кожен студент обирає собі спеціалізацію в залежності від уподобань. У великих університетах це традиційно: бізнес, соціальні науки, англійська мова, державне управління. Але в останні роки усе більше тих, хто обирають біомедичну техніку, екологію, дизайн комп'ютерних ігор, безпеку і кібербезпеку, нанотехнології, інтернет-медіа. Є також спеціалізовані коледжі, що організовані за статевим або релігійним принципом. Наприклад, Wabash College у штаті Індіана і Deep Springs College у штаті Каліфорнія виключно для чоловіків; University of Dallas, University of Notre Dame в Індіані – для католиків.

Визначити навчальний заклад надзвичайно складно якраз через значну їх кількість. Потенційний студент частіше з батьками заздалегідь об'їжджає навчальні заклади, розкидані на тисячі миль, для того, щоб зрозуміти, де йому хотілося б навчатися. Ця літня подорож за рік до кінцевого рішення, як правило, визначає вибір. Абітурієнти, зазвичай, звертаються до коледжів з проханням вислати їм буклети й каталоги з інформацією про програми, умови вступу і проживання, традиції, досягнення. Крім того, коледж висилає й анкету – application form – один з найважливіших документів для вступника. Вона може включати один або кілька тематичних питань, на які необхідно відповісти у вигляді невеликого есе. Наприклад, «Книжка, яку я нещодавно прочитав», «Чому я хочу навчатися в Гарварді», «Мої плани на майбутнє». На основі цих творів приймальна комісія робить висновки про особистісні якості, здібності, уміння грамотно й чітко висловлюватися. Анкету можна також заповнити на сайті обраного коледжу.

Ніяких вступних іспитів немає. Є шкільні оцінки (важливо, чи потрапив випускник до першої десятки випуску, до першої чверті, до кращої половини). Приймальну комісію цікавить насамперед Grade point average (GPA): середній бал успішності за певний період часу. Кожна оцінка має цифровий вияв: A = 4, B = 3, C = 2, D = 1, F = 0 і за сумою виводиться середній бал. Найвищим можливим є бал 40. За середнім балом визначається, чи може претендент бути зарахованим до того чи іншого коледжу або університету.

Важливі також результати двох загальнонаціональних тестів – ACT і SAT. Тест ACT (American College Test) перевіряє базовий рівень англійської мови, алгебри, соціальних і гуманітарних наук. Найважливіша частина тесту – 75 питань зі стилістики англійської мови (правопис, синтаксис, пунктуація, побудова тексту, здібності до риторики). Спеціальний розділ оцінює кмітливість (на основі знань у межах шкільної програми).

SAT (Scholastic Aptitude Test) зосереджений на англійській мові (граматика, ідіоми, лексика, читання і розуміння тексту), математиці (арифметика, алгебра і математичний аналіз, геометрія, статистика, теорія ймовірності). Перша частина іспиту (PSAT) звичайно проводиться, коли абітурієнт ще вчиться у передвипускному класі загальної школи (junior year). Результати SAT учнів випускних класів (senior year) направляються в університети, до яких вони сподіваються вступити. Ідеальним результатом вважається 1 600 балів (або 800 балів за тест з англійської мови і 800 балів за тест з математики).

Свою роль грає також Intelligence quotient (IQ): індекс інтелектуальності, коефіцієнт розумового розвитку. Виводиться він шляхом співвідношення «ментального віку» (mental age), що визначається стандартизованим тестом, і фактичного віку; отримане число множиться на 100. Ті, хто має IQ вище ніж 120, вважаються надздібними, тоді як середній показник коливається між 90 і 110.

Університет вважається тим кращим (отже, у комерційному сенсі успішнішим), чим більше успішних випускників шкіль до нього вступають. У переважній більшості університетів «Ліги плюща» більше ніж 90 відсотків студентів входили до першої десятки кращих випускників у своїх школах (у Стенфорді і Йелі взагалі 100 відсотків). Крім того, важливе значення мають рекомендаційні листи від учителів та інших важливих дорослих (отримати їх не так просто). Плюс відомості про суспільну роботу і спортивні успіхи.

Важлива риса, що відрізняє зміст американської системи освіти від європейської, – значення соціалізації. Навчання життю в колективі вважається важливішим, ніж знання. Студента навчають ладнати з людьми усіх рас, станів і соціальних типів, давати відсіч у разі необхідності, а головне – працювати в команді.

За роки незалежності вища школа України, як і вся система освіти, скинули тягар минулого: позбулося ідеологізації виховання – звільнилися від політичної доктрини, ідеологічного і політичного тиску на особистість; вища школа будує навчально-виховний процес на засадах особистісної орієнтації – визначення мети, змісту, методів залежно від потреб студентів, їх інтересів; на засадах демократизму і гуманізму системи відносин між студентами і викладачами. Зазначене варто визнати позитивним, хоча багато чого ще не зроблено і навіть не визначено. У зв'язку з цим цікаво порівнювати вітчизняний і зарубіжний досвід, світові педагогічні концепції вищої освіти. При цьому варто врахувати думку К. Ушинського, який вважав неможливими прямі запозичення, адже кожен народ має свою національну систему освіти, яка залежить від його культури, образу життя, віри, цінностей. Однак саме він писав, що наука, педагогічна теорія не мають кордонів, що є педагогічні закони, спільні для всіх.

УДК 378. 14: 81'246.2 (73)

Товчигречка Л. В.

викладач кафедри педагогіки вищої школи
та педагогічного менеджменту

Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка

ВПЛИВ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ США НА РОЗВИТОК ДВОМОВНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено залежність мовної політики США від політичного курсу правлячої партії. Розглянуто основні нормативно-правові акти щодо мовної освіти в США. Схарактеризовано їх вплив на розвиток двомовної освіти країни в історичному контексті. Подано хронологічну таблицю федеральних та штатових законодавчих актів, що мали вплив на розвиток двомовної освіти в США

Ключові слова: мовна політика, мовна освіта, двомовна освіта, мова національних меншин, політичний курс, правляча партія.

Товчигречка Л. В. Влияние языковой политики США на развитие двуязычного образования. В статье освещена зависимость языковой политики США от политического курса правящей партии. Рассмотрены основные нормативно-правовые акты, касающиеся двуязычного образования в США. Охарактеризовано их влияние на развитие двуязычного образования в стране в историческом контексте. Подана хронологическая таблица федеральных и штатových законодательных актов, влиявших на развитие двуязычного образования в США.

Ключевые слова: языковая политика, языковое образование, двуязычное образование, язык национальных меньшинств, политический курс, правящая партия.

Tovchigrechka, L. The USA language policy influence on the bilingual education development. The article highlights the USA language policy dependence on the government policy. The main normative and legislative acts concerning the US language education are considered. Their influence on the language education in the historical context is characterized. The chronological table of federal and state legislative acts influencing bilingual education development is given.

Key words: language policy, language education, bilingual education, national minorities' language, the government policy.

Мовна політика держави покликана, насамперед, регулювати суспільні відносини у сфері вживання державної мови та мов національних меншин. Від мовної політики держави залежить мовна ситуація у мультикультурному суспільстві – уряд може стимулювати розвиток багатомовності в державі, стримувати і звужувати функціонування мов національних меншин. В умовах загострення мовного питання в Україні позитивний досвід США з розв'язання етнополітичних проблем постає надзвичайно актуальним. У цьому контексті важливого значення набуває розгляд законів і законодавчих актів щодо основ мовної політики, які мали вплив на розвиток двомовної освіти у США.

Питання мовної політики США та її впливу на розвиток двомовної освіти стало предметом розгляду широкого кола американських дослідників, зокрема: Д. Августа, Дж. Камінгса, Х. Клосса, Дж. Кроуфорда, Дж. Маршала, Дж. Мори. Історик американської освіти К. Овандо, аналізуючи перебіг подій щодо мовної політики США, неодноразово наголошує на ключовому значенні політичного курсу правлячої партії для розвитку двомовної освіти. Американський дослідник Б. Спольскі виокремлює три основні компоненти мовної політики: мовний менеджмент (мовне планування) – зусилля, спрямовані на прямий вплив на мовну ситуацію; мовну практику – вибір певних мовних зразків серед інших, що складають мовний репертуар особистості; мовну ідеологію – набір переконань щодо мови та її використання [1]. На думку вченого, саме поєднання цих компонентів і формує визначену мовну політику держави.

Мета статті – схарактеризувати мовну політику та законодавчі акти США, що мали вплив на розвиток двомовної освіти в країні.

Як відомо, мовна освіта реалізується в контексті мовної політики держави. Мовна політика тлумачиться як сукупність ідей, постулатів і практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні чи на розвиток мовної системи в певному напрямі.